

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԺԱՐԿԱՅԻՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՃԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 օգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգներն է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԻՅԷ: Ամսական բաժնորգադրին է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Կամակ կամ դրամ զրկել այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ՀԱՍՏԱՏՈՒ
ԹԻՒ 50

1916 ՅՈՒԼԻՍ 12 ԴՆ.
(2. Տ. 1916 Յունիս 29)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զիջած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիւմ կարծէ. 1 գիրագիրը 2 սանդիւմ:
Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲԱՅՈՒԱԾ Է

ԲԱՃԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ

(1916 ՕԿՏԱՅՈՍ — 1917 ՅՈՒԼԻՍ)

Ամբողջ 32րդ տարեշրջանի (1916 օգոստոս-1917 յուլիս) բաժնորգադրին է 20 ֆրանկ:

Կարելի է նոյն հաշուով բաժնորգագրուիլ նաեւ 6 ամսի (10 ֆր.) եւ 3 ամսի (5 ֆր.) համար:

ՄԱՐՍԻՅԷԿԻ ԿԱՍՏ ԳՐԱՆՍՈՒՄ ԲԱՅՈՒԱԾ Է

Արմէնիայի բաժնորգագրուիլը դիւրացնելու համար, Արմէնիայի իրենց կը զրկենք 6 ամսի համար 5 ֆր. կամ 3 ամսի համար 2 1/2 ֆր. բաժնորգագրուիլ որպէս զի կարենան իրենց հայ ազգային կեանքի վրայ տեղեկութիւններ եւ լուրեր ունենալ, իրենք ալ ոգեւորուիլ Հայաստանի յոյժը: Իսկ եւ յոյսերով եւ իրենց դատողութիւնը զարգացնել Հայ ազգի իսկական վիճակին եւ անոր պէտքերին նկատմամբ:

Ֆրանսաքանակ ուսանողներ եւ գործաւորներ, փութացէ՛ք օգտուիլ ձեզ ընծայուած այս դիւրութիւնին:

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱՆԻՍԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

	Ֆր. սնդմ.
Ա. Հայ ղեկավարութիւնի մը Բ. տպագր.	40
Բ. — Է. (Սպասած)	
Ը. Թիւրքիայի Հայերն եւ իրենց զրացիներ (Գրեց Մ. Աւետիսեան)	50
Թ. «Արմէնիա»-ի յուշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրլմ	20
ԺԱ. Թամաս Բոցարիս	20
ԺԲ. Նմայրներ Մ. Փորթուգալիսի գրած ստանաւորներն	15
Ժ. Մի պարզաբան հայերեաներ (Պուլիարիսի Յեղափոխութեան ծագման պատմութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մը գաղթիք	20

Մարտի 12-էն դուրս զրկուել փոստի ծախսէն կը վճարուի հրատարակողին:

ԲՈՎԱՆ ԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Դիւցազնի յիշատակին. — Վերաշինութեան գործը վստաւորականի մէջ. — Կովկասի Հայ կամաւորներին համար. — Ռուս զօրքանակը Թիւրքախախտումի մէջ. — Կոր հրատարակութիւն մը. — Գնահատական ժողով The New Armenia-ի համար. — Ֆրանսական ռազմավարէն. — Կուրտաւարութիւններ Արմէնիային. — Թիւրքական լուրեր. — Սեւ ծովին վրայ. — 1916 Յունիս. — Պատերազմական լուրեր. — Զանազան լուրեր. — Կոր ատացումը հրատարակութիւններ. — Կամակաւորութիւն:

ԱՐՄԵՆԻԱՅԻ 32ՐԴ ԲԱՅՈՒԱԾ Է

Արմէնիայի Մարտի 12-էն 1885 օգոստոսին սկսած ինքնավ հրատարակուիլ, այս ամիս կը լրանայ իր 31րդ տարին և առաջիկայ օգոստոս ամսին մէջ կը Թեախոսենք 32րդ տարեշրջանը:

Ուստի այժմէն բացուած կը հրատարակենք 32րդ տարեշրջանի բաժնորգագրութիւնը:

Անոնք որ Արմէնիայի տարեշրջանի սկիզբէն (օգոստոս ամիս) բաժնորգագրուած են, կը խնդրենք որ փութան իրենց բաժնորգագրին կանխիկ զրկելով վերանորոգելու իրենց դիւրութեան համար Արմէնիայի նախորդ թուով ներփակ զրկեցինք տպագրուած պատրաստ նամակներ բաժնորգագրութեան, այնպէս որ իրենց աշխատանք կը մնայ միայն մի քանի բառ աւելցնելու անոր մէջ և դրամը զրկելու: Իսկ անոնք որ չեն ուղեր ա՛լ շարունակել իրենց բաժնորգութիւնը, թող հաճին այժմէն փութալ քարտով մը իմացնել մեզ որ դադարեցնենք զրկելը:

32րդ տարեշրջանի հաշուին մասնաւոր մը արդէն ըրած բաժնորգներին չենք զրկած բաժնորգագրութեան համար ապագրուած նամակ: Անոնք իրենց հաշուէն զրկին վրայ նայելով կրնան գիտնալ թէ ե՛րբ պիտի սկսի իրենց նոր հաշիւը, իսկ անոնք որ ներկայ 31րդ տարեշրջանի բաժնորգագրէն տակաւին թերհաշիւ ունին անվճար մնացած, կը խնդրենք որ փութան այժմ մեզ հասցընել նոր տարեշրջանի բաժնորգագրին հետ մէկտեղ:

ԴԻԻՅՈՒՆԻ ՅԵՇԱՏԱԿԻՆ

Մեր զոհերը շատ էին արդէն...

Անմեղութեան աստուածը անհաւար մատաղներ իւրեց մեռնէ ու վրէժի աստուածը չուգեր յետ մնալ անկէ. և ահա մէկիկ մէկիկ զլուի կուտան վրէժի բազինին մեր դիւցազները, ամէնուս սիրելի, ամէնուս պաշտելի:

Ազատութեան ճանապարհը երկար է ու արիւնոտ ու անոր երախը՝ անկուշտ, լափող:

Կէս ճանապարհին ինկան Խեչօները, Արտաշէսները, Մանէկները, Զորաւորները և տակաւին հարիւրաւոր ուրիշներ, անանուն բայց կտրիճ ու վսեմ, կիրնան առ յաւետ և անոնց միջև հսկայ մը, փիթխարի կոթող մը տապալեցաւ ահա իր բունէն:

Ինկաւ Քեռին յաղթական գրոհէն վերջ ու իր կորիւնները մնացին անհայր, բայց ոչ վաճառու և շուարուն, որովհետեւ ան ուսոյց իր բալաներուն վրէժի աւետարանը և « մահ իմացեալ » ի խորհուրդը:

Անոնք կը յառաջանան այժմ իրենց մտրակաւոր հօր բացած ճանապարհէն. հայրը չտեսաւ բայց զաւակները պիտի ողջունեն հանգրուանը, իրենց հօր կիսաւարտ վրէժովը եռուն և անզուսպ:

Ու մենք՝ վտարանդի որբերս հայրենիքին, անհրապոյր հեռատաններէ, մեր սրտերը բոցավառած ու աչքերը բոսորած կը սեւեռենք հեռուն հեռուն, դէպի Խոշիվանքի հայկական պանթիւնը ուր տակաւին տամուկ ու թաւմ հողակոյտ մը թեթեւ թեթեւ կը ճնշէ մեր դիւցազնի կողերն ու սիրտը, սիրտը մանաւանդ որ բաբախեց ու հեաց, հեաց ու սուրաց իր պաշտելի հայաստանի համար միայն:

Յարգանք դիւցազնի յիշատակին, որու առջև կը խոնարհինք ու պիտի խոնարհինք երկիւղած իր և իր սիրելի հայաստանի վրէժովը առկուն ու յաւերժ...

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ
ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Դեռ կանուխ է գրել վասպուրականի շրջանին մէջ կատարուած վերաշինութեան աշխատանքի մասին, քանի որ գործը դեռ նոր է սկսած և ազգայնականութիւնը դեռ նոր ըսկսած է վերադառնալ. բայց և այնպէս կարևոր կը գտնեմ քանի մը տեղեկութիւններ տալ:

Վերաշինութեան աշխատանքը առայժմ կը կայանայ գլխաւորաբար գիւղատնտեսական ձեռնարկները. ներուն մէջ: Վասպուրականի մէջ բընակելի են այժմ հետեւալ գաւառները. վան քաղաքը իր արւարձաններով, Թիւրքի, Արճախի մեծագոյն մասը, Բերկերի, մասով մըն ալ Արաքայի գաղտը, Հայոց Զոր, Շատախի փետան դաշտը և Խորանից դաշտ շրջանները: Վերջերս եղած դիմումներուն վրայ հնարաւոր եղաւ ժամանակաւոր բնակութիւն հաստատել նաեւ Գաւառի մէջ:

Այս շրջանները խորհրդակցաբար բաժանուած են դործող ընկերութիւններուն վրայ. « Հայաստանի վերաշինութեան յանձնաժողովը » և « Նպաստամատոյց » ընկերութիւնը վերցուցած են վանի հովիտը, Թիւրքի մի մասը և Արճախ. Ամերիկեան միսիոնարները՝ պ. պ. Մաք Կալմը և Գրէյս վերցուցած են Հայոց Զոր, իսկ « Գիւղատնտեսական ընկերութիւնը » վերցուցած է վերին Թիւրքի մարի քանի մը գիւղեր, Բերկերի, Արաքայի գաղտը, Շատախ և Գաւառ:

« Վերաշինութեան յանձնաժողովը » ներկայացուցին է պ. Մ. Միսսսեան, իսկ « Նպաստամատոյցի » ներկայացուցին է պ. Ս. Մալխասեան: Այս երկուքը տեղացիներէն երկուքերք անգամ ալ վերցնելով յանձնախումբ մը կազմած են և համախորհուրդ կը գործեն:

Յայժմ Պարսկաստանէն պ. Գր. Վարդանանի միջոցով գնուած է մօտ 110 անասուն (գովէշ, գոմշակով, եղ, կով և հորթ). այդ թիւը պիտի բարձրացուի շուտով 200-ի, Գնուած և ճամբայ է հանուած նաեւ 200 հաւ և 30 ի մօտ է: Բերւած է նաեւ 10 իշա:

բեռ բանջարեղէնի սերմ, և վարագի
սեփականութիւն եղող հողերուն վը-
րայ բանջարաւազութեան է ձեռ-
նարկւած:

Առհասարակ ամէն տեղի համար
ալ գարնանացանի ժամանակը ան-
ցած է, միայն Շառախի և Գաւաշի
շրջանին մէջ կարելի է այժմ ցանք
սկսել: Ընկանները պիտի ծառայեն
գլխաւորաբար աշնանացանի համար
և մէկ ալ չքաղւած ցորենները կա-
սելու: Այդ նպատակով 300 հատ
մանգաղներ բերել տրւած են:

Ամերիկացի միսիոնարները իրենց
օժանդակ ունենալով դարձեալ քանի
մը տեղացիներ՝ գործի են սկսած:
առայում ձեռք են բերւած 150 լըծ-
կան (եղ և գոմէշ) և 200 մանգաղ:

«Գիւղատնտեսական» ի լիազօր-
ները (պ. պ. Կ. Համբարձումեան, Ա.
Մարտապետեան և Տ. Թէրլէմէզեան),
Պարսկաստանէն ոչ մի լծկան չեն
բերած, նպատակ ունենալով տեղին
վրայ հայթայթել: այս եղանակով
ձեռք են բերւած մինչև հիմա 110
անտոն, մօտ 400 փութ սերմացու,
նաև 200 խոփ և 150 մանգաղ: խոտ-
հարքի համար ալ 1000 գերանդի
պահանջւած է: իսկ 21 հատ եւրո
պակաս սիստեմի գութաններ պիտի
ստացւին աշնանացանի համար: Հոգ-
է տարւած Բերկրի շրջանին մէջ ե-
ղած երկրագործական գործիքները
նորոգելու և գործածութեան մէջ
դնելու:

Վերոյիշեալ թւերը նոյնիսկ եթէ
նոքա կրկնապատկէին կամ եռա-
պատկէին ալ՝ շատ անբաւարար են
շջտփելի արդիւնք մը ձեռք բերե-
լու համար: Ժողի մը մէջ մի քանի
գաւաթ ջուր՝ վտապարկանի մէջ
այժմ 13.15.000 բնակչութիւն կապ-
րի: իսկ օր օրին այդ թիւը կաճի և
կը բարձրանայ, որքան ալ երկիրը
հսկայ տեղակայում մը կը ներկայա-
ցնէ, և ոչ մի բարեկալից պարագայ
կայ ներդաշնակ քաջայիտերու:

Կատարւած գարնանացանքը չա-
փազանց անբաւարար է: այդ ալ նախ
քան նպատաւատուց մարմինները՝
Ժողովուրդը ինքնաբերաբար ըրած
է: Վանի քանի մը արարձաններու
և թիմարի կարգ մը գիւղերու (Ալիւր,
Էրէրին, Խաւնց, Խփիշկ և այլն) բնա-
կիւնները աշունէն երկիր մնալով ի-
րենց անտեսութիւնը քիչ մը բարե-
լաւած են: ամբողջ վտապարկանի
յոյրը այդ գարնանացանի և չքաղ-
ւած ցորեններուն վրայ է: Բնակչու-
թեան թիւը եթէ չաւելանայ՝ հաւա-
նարար մի կերպ կարելի է գլուխ
պահել: հակառակ պարագային՝ սովը
անխուսափելի է:

Քանի մը օրէ ի վեր տեղս եկած
է նաև «Տատեանսկի» կամիտէի ներ-
կայացուցիչներէն պ. Սիրական Տիգ-
րանեանը, որ ձեռնարկած է արհես-
տանոց մը բանալու: Իրապէս անյե-
տաճգելի կարիք մըն է սա, քայքայ-
ւած վտապարկանի համար, որով-
հետև երբեմնի արհեստաւորութեան
կենտրոն ներկայացնող վանը քանի

մը խղճուկ վարպետներ ունի միայն:
մի շնորհալի գերձակ, կօշկակար,
չուսա կարող կամ երկաթագործ չէ
կարելի գտնել:

Վան վերագառնալով՝ գործի սկը-
սած են Երեանի մէջ կազմւած «Վան»
կօօպերացիայի անդամները ևս, ո-
րոնք իրենց բաժնետոմսերով գոյա-
ցուցած գումարին միացուցած են պ.
Ս. Տիգրանեանի հայթհայթած 3000
ռ. («Տատեանսկի» կամիտէի միջոցնե-
րէն): Սոքա առայժմ ունին 6 կով,
6 հորթ, 2 ձի (մի երկանիւ սայլով),
մի սերզատ, մի կարագ հանող և
մէկ հատ ալ թխիչ մեքենայ: Իրենց
հետ Պարսկաստանէն բերած են 35
հաւ: Կովերու թիւը պիտի բարձ-
րացնեն 20ի, շուտով կովկասէն պի-
տի փոխադրեն 30 խոզեր ալ: Չեռ-
նարկած են արդէն բանալու փուռ
մը, աման և մաքուր հաց հայթհայ-
թելու մտադրութեամբ:

Տեսնելով այս քանի մը օրւայ եռա-
դեռը քաղաքի տեղակալ փոփոխե-
լուն մէջ, չեմ կարող չհիշնալ մեր
Ժողովրդի տոկոսնութեան և առողջ,
չլքող հոգիին վրայ: Խորիմեանի յի-
շած մը լինի օրինակին պէս կը քա-
լէ հայը իր մրտած և հողակոյտ
դարձած տուներուն վրայ, կոխելով
իր հարազատներու հողագամբա-
նին վրայ ստեղծագործ աշխատանքի
գործիքը ձեռքին:

ԲԱՐՈՒՆԱԿ

Վան, 25 ապրիլի (8 մայիս)
(Հորիզոն)

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿԱՄԱՌՈՐՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

«Մարտէլի Հայ Երիտասարդաց Միու-
թիւն»-ը որ իր կազմութենէն ի վեր կը
ջանայ իր կրթածի չափ օգտակար լինել
Հայաստանի դատին, յուլիս 6ին, իբրեւ
չորրորդ առաքում, հետագայով փոխա-
դրած է Թիֆլիս «Ազգային Բիւրօ»ին
այս անգամ 1.000 ռուբլի (1879 ֆր. եւ
30 մարկ), մեր անմտութեան հայ կտրիճ-
ներին յատկացուելու համար:

Այսպէս մինչեւ այժմ դրուածը կը
լինի 2.800 ռուբլի (5.387 ֆր. եւ 40 մարկ):

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԸ ԹԻԻՐՔԱՅՈՒՍՏԱՆԻ ՄԷջ

(Պաշտօնական հետազոտներ)

Պետրոգրադ, 6 յուլիս

Բաբերդի արեւելակողմը, մեր զօրա-
մասեր թիւրքերի կատաղի դիմադրու-
թիւնը խորտակելով յաւաքացան եւ ամ-
բացուցին գրաւուած տեղը: Թիւրքերի
բոլոր հակադարձակումները յետ մղեցին:

7 յուլիս

Բաղանախ (Տրապիզոն) երկրամասին
մէջ մեր զօրամասեր նորէն յաւաքացան
հաւաքուի եւ ճորիս գետակին միջոց: Յետ
մղեցին թշնամին հակադարձակումնե-
րը նաեւ այդ գետակի հարաւակողմը ուր
մեր զօրամասեր բոլորապէս ամբողջ մը
գրաւեցին լեռնազանգուածին վրայ:

Թիւրքերն իրենց յարձակումներն մէջ
գործածեցին խեղդող կազով ռումբեր:
Բաբերդի երկրամասին մէջ, Թշնամի
դիւրբն սկզբնական մասերը գրաւած մի-
ջոցին՝ մեծ քանակութեամբ գէնը, փամ-

փուշտ, նռնառումբ եւ ռազմանիւթեր
վերցուցին:

Տիւրքերի ուղղութեան վրայ, արեւե-
լեան Կիւրաթի հովտին մէջ, մեր զօրա-
մասեր սուլին հարուածներով ընդունե-
ցին թիւրքերին, որոնք արեւմտակին յար-
ձակողական սկսած էին, եւ զանոնք քշե-
ցին հեռուն, դէպի արեւմուտը: Թշնամին
գետին վրայ թողուց հարիւրէն աւելի
դիակներ:

8 յուլիս

Ճէվիզլիքի (Տրապիզոն) երկրամասին
մէջ, յուլիս 5ի արեւմտակին, Թիւրքական
մեծ ոյժեր, Թշնամիների կրակի պաշտ-
պանութեան տակ, յարձակեցան մեր դիր-
քի զօրամասի մը վրայ եւ գրաւեցին մեր
խրամասներ: Մեր զօրքեր ռումբերի եւ
սուլանների հարուածներով յետ քշեցին
Թշնամին:

Այնուհետեւ մեր հակառակորդների
ուրիշ երկու յարձակումներն ալ յետ մղե-
ցին: Հաշուեցինք որ մեր ամրոցների
առջեւ 300էն աւելի դիակ թողած էր
Թշնամին: Մեծ քանակութեամբ գէնը եւ
ռազմամթերք ալ թողած էր գետին:

Բաբերդի երկրամասի արեւելակողմը,
մեր զօրամասեր իրենց հրաձգութեամբ
սաստիկ տկարացնելէ յետոյ Թշնամին, որ
Թէեւ անօգուտ բաց կատաղի յարձակում
ներ կընէր, շատ մը տեղեր յարձակողա-
կանի անցան եւ գրաւեցին իրենց շրջա-
կանների վրայ տիրապետող շարք մը բարձր
տեղեր որ Թիւրքերը ամուր կերպով կար-
գադրած էին: Բուն գերի բռնեցին 4 սպայ
եւ 120 զօրք եւ գրաւեցին մէկ միջոց-
յէօգ, գէնքեր, փամփուշտներ եւ կապակ-
ցութեան գործիքներ:

9 յուլիս

Բաղանախ քաղաքի արեւմտեան երկ-
րամասին մէջ, յուլիս 7էն 8ի գիշերը,
Թիւրքերի յարձակումները յետ մղեցինք
մեր հրաձգութեամբ:

Էրզրում քաղաքի արեւմտեան կողմը,
մեր զօրքեր գրաւեցին Թիւրքերի շարք
մը դիրքերը եւ գերի բռնեցին 1.050 զօրք
եւ 67 սպայ, որոնցմէ 2ը երեսգաւթակի
(régiment) հրամանատարներ եւ մէկը
հրետանիի հրամանատար: առինք նաեւ 7
միդրայէօգ եւ 1 թնդանօմ:

10 յուլիս

Բաղանախ արեւմտեան կողմը մեր
զօրամասեր նորէն յաւաքացան կիւմիշ-
լանէի ուղղութեան մէջ: մեր խուզար-
կուներ Թափանցեցին Թիւրքական գիծե-
րին մէջ եւ շատերը սուլանաբ սպաննե-
ցին:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մամուլի տակ է եւ ըյս կը տեսնէ
մօտեւ հայ գրականութեան նուիրում-
անգլիերէն գիրք մը Լոնտոնի մէջ (Arme-
nian legends and poems. Illustrated and
compiled by Zabelle C. Boyajian. Pu-
blished by J. M. Dent & Sons Ltd.)

Այս ստուար հատորը կը պարունակե-
այ դասական եւ արդի գրական կարե-
ւոր կտորների անգլիերէն թարգմանու-
թիւնները: Ինչպէս Մովսէս Խորենացի,
Եղիշէ, Գրիգոր Մարտիրոս, Ներսէս
Շնորհալի, Գրիգոր Աղմամաբցի, Յով-
հաննէս Թվուրանցի, Նահապետ Քու-
չակ, Սայաթ Նովա, Հ. Գ. Ալիշան,
Գամառ Քանիկա, Պետրոս Գուրեան,
Միքայէլ Նալբանդեան, Պէշկիմաշեան,
Նահապետ Քանիկ, Տէմիրճիպաշեան, Յ.
Յովհաննէսեան, Յ. Թումանեան, Ա. Խա-
հակեան, Ա. Նյատուրեան, Վիկտորիա
Աղանուր Գ. Կոստանեան, Գ. Ա. Գո-
րիսեան, Ա. Չօպանեան, Մ. Տաւա-
տեան, Դ. Կուրդ ինեան եւ այլն:

Գին որոշուած է 28 ֆրանկ եւ պիտի
վաճառուի ի նպաստ «Հայ փախաւա-

կաններին օգնող Լոնտոնի Լորտ քաղա-
քայտի ֆոնտին»:

Ստամպուլ համար դիմել հետեւեալ
հասցէին:

Mr. G. H. Paelian
C/o Western Electric Co.
Norfolk House
London W. C.

Ամէն դիմում պէտք է կատարել անգ-
լիերէն լեզուով: այսպէս գրաքննու-
թիւնը չթողարկուի կամ դժուարութիւն-
ներ կը յարուցանէ:

ԴՆԱՀԱՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ THE NEW-ARMENIA ՆԱԽԱՐԱՐ

Նիւ Եօրք, 14 յուլիս 1916

Հակառակ քանի մը հրապարակային
ժողովներու, որոնք յուլիս 18ի իրիկունէն
սկսեալ յաջորդաբար գումարուեցան Նիւ-
Եօրքի մէջ, գիշեր ու ցորեկ, դարձեալ
մեծ բազմութիւն մը փութացեր էր Y.M.
C. A. Ի բնագործակ սրահը՝ հրապարակա-
յին գնահատութիւն մը ընծայարեցելու
The New Armeniaին:

Ժողովին նախագահը, պ. Յովհաննէս
Հիւրմիւզ, հակիրճ տնտեսաբանութեամբ
մը բացատրեց հաւաքողին նպատակը,
ու հրաւիրեց Միսիս Հըպպերուր, որ ըզ-
մայելի եղանակ մը դաշնակազարեց: Ապա,
պ. Արշակ Մաշտոսեան տեղեկատուու-
թիւն մը ըրաւ The New Armeniaի ծա-
ւալման մասին և կարգաց կարեւոր գնա-
հատական նամակներ:

Լորտ Ճէյմս Պրայս, նշանաւոր հայա-
սէրը, գրած էր:

«Շատ ուրախ եմ որ Միացեալ-Նա-
հանգներու Հայերը ձեռնարկեր են հրա-
տարակէ ձեր յիշած պարբերականը...
Գաղութիւն կը մաղթեմ ձեր ջանքերուն,
որոնցմով Հայաստանի կայսրութիւնը կը
ծանօթացնէք աշխարհին»:

Լէյտի Պրիկզ, կարեւոր անգլուհի մը,
որ Դաշնակիցներու փառախն համար այժմ
Միացեալ Նահանգները այցելած է, կը
գրէր:

«The New Armeniaն մեծ հաճոյքով
կարդացեր եմ, և կը հիշնամ անոր բո-
լանդակութեան վրայ: Այս փառք եմ թէ
այսպիսի բնաւոր պարբերական մը, ան-
պատճառ օգտակար պիտի հանդիսանայ
հայկական դատին: Թողյալիցք որ մաս-
նաւոր հաճոյքս արտայայտեմ The New
Armeniaի գրական բարձրութեանը հան-
դէպ»:

Սմերիկացի մեծ գրագիտուհին Էլա
Ուիլեր Ուիլքսօ, որ կաշխատակցի շատ
մը պարբերականներու և օրաթերթերու,
հետեւեալ նամակը գրելու էր:

«Կը ցաւով որ շրջանի գնադարձութեան
թերութեան հետ պայմանաւորեալ ըլլալով,
պիտի չկրնամ աշխատակցիլ The New
Armeniaի, սակայն կը թելադարեմ որ
հրատարակէք իմ ոտանաւորներէս ո՛րեւէ
մէկը, զոր կը հաւնեմ: Անտարակայն, ա-
նոնք նորութիւն մը պիտի ըլլան ձեր ըն-
թերցողներուն համար: The New Arme-
niaն ոչ միայն շատ մեծ հաճոյքով կը
կարդամ, այլ բարեկամներուս ալ կու-
տամ»:

Շեքսպիո համալսարանի ուսուցչապետ-
ներէն մէկը, փրօֆ. Ճ. Մ. Փ. Սմիթս,
հետեւեալը գրած է:

«Մեծ շահագրգռութեամբ կարդացեր
եմ The New Armeniaի թիւերը, ու
վստահ եմ թէ շատ բան պիտի տարլիմ
զանոնք կարդալով: Սրտային յաջողու-
թիւն կը մաղթեմ: The New Armeniaն
գովելի և խիստ ընտիր ձեռնարկ մըն է:
Կը յոստամ թէ այս տարին չըրացած,
Հայերու վիճակը արմատապէս պիտի բա-
րեկոխուի»:

Տօքթ. Ճէյմս Հ. Պարթընէն ալ հե-
տադան:

« Դատ անհրաժեշտ է The New Armenia-ն ընդարձակորէն տարածել այս երկրին մէջ, որպէսզի հայերուն կացութիւնը ըստ արժանւոյնը պայտարուի »:

Հայ-Ամերիկեան քաղաքացիներու Դի-քաիօի Ակումբը, որուն նախագահն է Կ. թ. Փոլշման, և քարտուղարը՝ Յովհ. Պէ-զազեան, կը գրէր.

« Մեր Ակումբը յաջողած է Ամերիկեան Յանձնախումբ մը կազմել հայկական շահերը պաշտպանելու նպատակով. ուստի խորհեցանք թէ լաւ պիտի ըլլար եթէ անոր անդամները կանոնաւորաբար The New Armenia ստանային 1916 տարւոյ միջոցին: Մը. Բիւֆիլդ Բ. Տաուզ, Յանձնախումբին նախագահը, շատ շահեկան կը գտնէ Տիւրքիոյ Արմէնիան »:

Սարգիսեան քորներ որոնք Նիւ Հէյվը-նի մէջ մեծ ծառայութիւններ կը մատու-ցանէն Հայ դատին, The New Armenia նուիրեր են քսանէ աւելի ականաւոր ա-մերիկացիներու: Այս նուիրելիներէն մէկը, բարոյիչ մը, գրած էր.

« The New Armenia կը կարգամ ծայ-րէի մէջ մեծ շահագրգռութեամբ, և յաճախ իմ քարոզներու նիւթ կը հաւա-քեմ այս թանկագին հրատարակութենէն »:

Դրոշակի խմբագրութենէն ստացուած էր հետեւեալ նամակը ֆրանսերէնով.

« Դնորհակալութեամբ ստացած ենք The New Armenia-ն, զոր բարեհաճեր էք զըր-կել մեզի: Պոլսոյ թիւերը, պարտներ, որ մեր շնորհաւորութեանց հետ մատուցա-նենք նաև մեր խորախոյր ձեր նուիրական ձեռնարկին, որով կուզէք ծառայել մեր դժբաղդ ազգի փառսին »:

Կարգացուեցան, նաև, Լընտըն թայմզի թղթակցին, « Փրովանտս Ժընըրլ »-ի խմբագրին, ծերակուսական Լաճի, Ամերի-կեան Իրաւունքներու Յանձնախումբին, Արքայ Տը Լա Բուր և համալսարաններու նախագահներուն գրուածական նամակնե-րը, որոնք բոլորն ալ The New Armenia-ի օգտակարութիւնը կը շնորհակա-նանք:

Այդ նամակներէն վերջ, The New Ar-meria-ի խմբագրապետը ժողովուրդին ներ-կայացուց « Մեր խուռ ու մունջ կենդանի-ները » անունով պարբերաթերթ մը, ու ըսաւ.

« Ամերիկացիները ինչ պիտի խորհէին մեր վրայ, եթէ մենք չարունակ ամերի-կեան քերթերու տապնչականութեան ա-պաւիտէնք մեր դատը պաշտպանելու հա-մար, մինչդեռ մունջ կենդանիներու դատը իսկ անկախ օրինակ մը կը պաշտպան-ւի »:

Պը. Ալիւ Նաճարեան, ընկերակցու-թեամբ օր. Աննա Նաճարեանի, երգեց « Օրոր »-ը և ծափերով գնահատուեցաւ: Այս ժողովին պատահաբար կը գտնուէին « Հայրենիք »-ի խմբագիրներէն պ. Դաճան Նաթալ և Փրովանտսի գաղութէն պ. Կ. Ոստիկեան, որոնք նպատակաւորաբար և զեղեցիկ տանտնաւորութիւններով պարզե-ցին թէ Պոլսոյ վաշտայի գնահատելի պատ-ւիրակութեան լրացուցիչը կրնար նկատ-ւիլ The New Armenia-ն, Ամերիկայի մէջ:

Պ. Մկրտիչ Չամբեան, Նիւ Եորքի բողոքական համայնքին գլխաւոր ներկա-յացուցիչը և զրական տնտեսաբան մը, հետեւեալ քանակութիւնը ըրաւ.

« Մենք շատ ուշ մնացեր ենք: The New Armenia-ի նման թերթ մը 50 տարի ա-ռաջ հիմնուելէնք: Այսօր Ամերիկայի մէջ խիստ քիչեր մեզ կը ճանչնան իրեւ-քրիստոնեաներ »:

Որովհետեւ թուրքիական կուգանք, մենք թուրք կը նկատուինք. իսկ երբ որ հայ ենք կըսենք, այն ատեն մահմէտական հա-ցին կը կարծուինք: Տակաւին Ամերիկա-ցիները կը կարծեն թէ մահմէտական և քրիստոնեայ Հայեր կան: Ասոր համար է որ շարունակ ամերիկեան թերթերուն մէջ « Քրիստոնեայ Հայեր » կը գրուի, փոխա-նակ պարզապէս « Հայեր »-ու: Ուրիշ օդ-

տակարութիւն մըն ալ այս է որ The New Armenia-ն մեր գաւաղներուն որտե՞ն մէջ Հայութեան զգացումը վառ կը պահէ, որովհետեւ ինչ ալ որ ընենք, անոնք որ հոս կը ծնին, հայերէն թերթերէ աւելի անգլիերէն թերթեր պիտի կարդան: Ուս-տի պէտք է որ բոլորս ալ անկեղծօրէն քաջալերենք այս թերթը »:

Պ. Չամբեան Մաթիկեան բացատրեց, թէ հայասիրական շարժումը ինչպէս սկսած էր Փարիզի մէջ Եւրոպայի Ուսանողական Միութեան և Արշակ Զօպանեանի ու յե-տոյ Փրօ Արմէնիայի միջոցով: Այս կար-գաց դօքթ. Թիւրքեան Խանի մէկ նա-մակը, զոր ամերիկահայոց ամէնէն ներ-հուն անձնաւորութիւնը գրած էր այդ երկրոյն ժողովին համար:

Պը. Ա. Շահմուրատեան, մեր անձման երգիչը, իր ձայնին հմայելով զգլխեց ներ-կաները, որոնք որոտագին ծափերով ի-րենց հիացումն ու գնահատութիւնը ար-տայայտեցին:

Կարգացուեցաւ Մը. Էտվըրտ Հ. Քլէ-մընթի նամակը, որուն մէջ ամերիկեան վէթերան լրագրողը կըսէր.

« Ես առաջին անգամ հայկական խնդ-րով հետաքրքրուեցայ շնորհիւ Փրօ Ար-մէնիային: Հայկական շահերը պաշտպանե-լու միակ միջոցն է անկախ թերթ մը ու-նենալ: The New Armenia-ն իսկապէս մեծ ծառայութիւն մը կը մատուցանէ Հայ Ազգին ու արժանի է անժառ աշակ-ցութեան »:

Որպէսզի The New Armenia-ն աւելի շատ Ամերիկացիներու զրկուէր, հանգա-նակութեան մը ձեռնարկուեցաւ, որուն արդիւնքը եղաւ 309 տողար: (1)

Թ. Պ. Ա. Կ. Ի. Զ.

ՅՐԱՆՍԱԳԻ ԲԱՆԱԳՐԱԿԱՆ

3 յուլիս 1916

X... խրամաւորներն մօտ աւերակ դիւղ մը կայ: Անցեալ օր այդ դիւղը իլնած լինելով, հետաքրքրութիւնն ունեցող քաղաքացիներուն (mairie) փրատակները գիտելու փոքրիկ ու հասարակ տուն մ'է եղեր ուր միանա-գամայն, ինչպէս ամէն գիւղերի մէջ. կը գտնուէր նախնական վարժարա-նը: Դեռ սողին անդին ինկած կը մնան զպրոցական այրեղնաբաններ, ընթերցանութեան գրքեր, կերի թէ գիւղը փոքրիկ գրադարան մ'ալ ունէր. մի քանի հատորներ ազդին անդին ցրուած կային: Բնադրաբար զրէթէ, վերնագիւղները աչքէ կան-ցընիմ և յանկարծ անոնցմէ մէկը թղթաւորով կը ցնցուիմ. Հայերի մասին կը խօսի. « La Ville en Sang » անունով վէպ մ'է Et. Corotի գրած: Պատմաւածքը տեղի կունենայ Կով-կասի մէջ Բագու քաղաքը, հայ. թա-թարական կոտորածների ժամանակ: Միտքս կը տարուի 10 տարի ա-ռաջ: Հեղինակը իր տեսածը կը պատ-մէ. տկանատեսի ոճով կը խօսի: Կը յիշէ Հայ Բեղափոխական Դաշնակ-ցութիւնը, ինքնապաշտպանութեան

(1) Այս օգտակար կիսամտաթերթի տա-րեկան բաժնեգրին է 2 2/2 տըր. արտա-սահմանի համար: Գիմիւ այս հասցէով.

Editor «The New Armenia»
949, Broadway
New York (U. S. A.)

զանազան փուլերը և այլն: — Ո՛վ ինչ պիտի ըսէր թէ Ֆրանսայի հիւ-սիսային արևմտեան ռազմաճակատին վրայ, զերման ռումբերի տակ աւեր-ւած զպրոցի մը մէջ, պատահամբ պիտի առիթ ունենայի հեռաւոր Հայրենիքի արիւնոտ էջերէ մին վեր-ապրելու...:

* *

Ֆրանքօ անգլիական յարձակման ժամը հնչեց երկար պատրաստու-թիւններէ յետոյ: Դեռ վաղ է այդ մասին մանրամասնութիւններ տա-լու: Պաշտօնական զեկոյցները (com-munique) կարեորը կըսեն:

Ֆրանսացի հայ զինուորական մը

ՆՈՒՆԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐՄԷՆԻԱ ԻՆ

Շնորհակալութեամբ կը հրատարակենք Արմէնիայի նպատուելու համար մեզ հա-սած հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Ֆիւրիւրէն (Ա. Լէրի) Միքայէլեան եղբ. 10 ֆր.: Փիւրկոյն (Յունաստան) Աբրա-համ Դաւուդեան 5 ֆր. եւ 70 մնդմ.: Ունգուէն (Բիւրմանիա) Ս. Բ. 7 ֆր. եւ 50 մնդմ.:

ԹԻՒՐԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վայինկոնէն կը հեռագրեն յու-լիս 6ին թէ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների կառավարութիւնը յանձնարարեց Կ. պօլսի գետապնին որ մի անգամ ևս Բ. Դրան ուշադ-րութիւնը հրաւիրէ ամերիկեան կա-ռավարութեան ինդրանքին մինչև այժմ անպատասխան մնացած լինե-լուն վրայ: Ամերիկեան խնդրած էր որ չէզոքներին թողաւութիւն լի-նի ուտելիք տալու Սիրիայի մէջ ա-նթի մնացած քրիստոնեայներին:

Ամերիկեան դեսպանը հրաման ստացաւ Բ. Դրան յայտարարելու որ Ամերիկայի ինդրանքը նկատի առնելու մասին Բ. Դրան մերժուած խիստ կերպով կը վնասէ երկու տէ-րութիւններին միջև գոյութիւն ու-նեցող յարաբերութիւններին:

Ամերիկեան կառավարութեան հա-սած տեղեկութիւնները կը հաստա-տեն թէ 50.000էն 80.000 Սիրիա-ցիներ մեռած են արդէն անթու-թենէն և թէ տեղական զինուորա-կան թիւք իշխանութիւնները կը շարունակեն ամբողջովին զրաւել երկ-րին մէջ գտնուած պաշարները:

— Գաղափար մը տալու համար թէ Կ. պօլսի թիւքը լրագիրները ինչպիսի ֆիլդ լուրեր կը հրատա-րակեն պատերազմին վերաբերեալ, Պուքրէշէ հազարուած տեղեկու-թիւններէ կը քաղենք հետեւեալները.

Կ. պօլսի « Սպար » լրագրի յունիս 18ի թիւը որ Պուքրէշէ հասած է, կը պարունակէ երկաթ յօդուած մը իտա-լիայի յուսահատական կացութեան վրայ, այս եղբայրացութեամբ թէ իտալիան եկած ինկած է այժմ ա-նել անցքի մը մէջ ուրիշ չպիտի

կրնայ դուրս ելնել առանց ենթարկ-ւելու մեծ աղէտի մը: Աւստրիական զօրաբանակները մի քանի օրէն Մի-լան կը մոնեն և նկատի առնելով իտալացիների շուարումը և իրենց կարուստների մեծութիւնը, անտա-րակուսելի է որ մէկ ամիս չտեսնէր, Հոսմ ալ առնուած վերջապատ կը լինի:

« Թանին » ալ իր կողմէ կիսայնէ որ զերման ընդծովային տարմիզ մը Միջերկրականի անգլիֆրանսա-կան նաւատորմիցը կործանելու ոչոն-չացուցեր է, թէ Գերմանիայի վէր-տէճեր առեր են և թէ ֆրանսական կառավարութիւնը Անգլիա փախեր է:

ՍԵՒ ԾՈՒՎԻՆ ՎՐԱՅ

Թէև ուսական նաւատորմիցը գրէ մէ տիրապետած է Սի ծովին վրայ, « Կէօպէն » և « Պրէսլա » թիւք քաղերման մարտանաւերը որոնք վերանորոգուած են, կերպով մը յա-ջողի են երթալ մօտենալ ուսա-կան ծովերիքին, յուլիս 6ի կէսօ-րէն յետոյ. « Կէօպէն » ուղարկուած է Դաւաիդէի նաւահանգիստն ու քա-ղաքը և ընկղմեր է « Կէօպէն »-ը: Ներկի շողենաւ որ ճանրարդների փախադրութեան յատկացուած էր: Միևնայն ժամանակ « Պրէսլա » մօ-տենալով ուսական Սօչի նաւահան-գստին, հոն գտնուող մէկ փոխա-գրանաւ և մէկ տաղատանաւ ըն-կղմեր է բայց չէ ուղարկուած քա-ղաքը: Երկուքն ալ իրենց գործո-ղութիւն կատարելէ յետոյ անմիջա-պէս փախեր են: Իրենց ճանրարդու-թեան միջոցին ուսական զօրակ պարզած են եղեր և ուղարկուած ժամանակ միայն օսմանեան դրօշն են պարզեր:

— Թիւրքերման ընդծովայ մը յուլիսի 9ին զօրփիւհաւ ընկղմեր է ուսական « Բէրիտ » հիւսնա-նոց-չողենաւ որ ժընէվի միջազգա-յին դաշնագրին համեմատ որոշիչ բոլոր նշաններն ունէր իր հիւսն-դաշնոց լինելը հաստատող: Ընդծո-վեայնաւորապէս ունէր աղաբարութիւն անգամ չէ ըրեր: Բարեբաղդապէս կարելի եղեր է աղատել հիւսնա-րը, բայց 7 հոգի է:

1916 ՅՈՒՆԻՍ

Պատերազմի 23րդ ամիսը

1916 յունիս ամիսը նախորդ ա-միսներէն կը տարբերի դաշնակից-ները բազմաթիւ յարձակողական շարժումներով: Ուստերը Կալիցիայի մէջ, իտալացիները Դրէնդէնի մէջ, Անգլիացիները Ֆրանսայի մէջ:

Սակայն և այնպէս, առաջին դժին վրայ է միշտ վէրտէճնի տհեղ ճակա-տամարտը որ կը շարունակուի Գեր-մանների խելագար յարձակումը պիտի յարատեւէ անտարակոյս, մինչև որ զայն վարող խելագարը այլևս մարդ չունենայ շարունակելու հա-

մար: «վերադարձն մեր բոլորիս գե-
րեզմանատունն է» կը գրէ բրուսա-
կան զինուոր մը իր ընտանիքին:

Յունիս 1էն 7, յարձակումները կը
կրկնապատկեն իրենց կատաղու-
թիւնը վօր դէմ որի աւերակը վեր-
ջապէս գրաւուեցաւ այդ օր Գերման-
ներէն: Սէն օրքան մարդկային կեանք
արժեց Գերմաններին: Իրենց բա-
նաձիւր յայտնի է. մահերը ոչինչ են.
մենք պիտի վճարենք օրքան ալար-
ժէ այն:

Եթէ այս տխմար յամառութիւնը
նպատակի մը առաջնորդէր, ինչ որ
է: Բայց ինչ նպատակի հասնել կը
յուսան: Համարինք որ վէրտէն
տակաւին շատ ժամանակ դիմանալէ
յետոյ, ընկճուի գերման բանակներին
ճնշումին ներքեւ. ֆրանսական բա-
նակները անեղծ պիտի մնան Մէօդի
ետեւ և զործողութիւնները պէտք է
նորէն վերսկսին, այս անգամ առ-
նուազն մէկու կէս միլիոն Պօլսերով:

Նոյն ամսին աւելի զարհուրելի
համարուած երկրորդ յարձակումը
կատարուեցաւ Թիոմոն ամրոցին
վրայ որ իր կարգին լքուեցաւ 23ին
և ֆրանսացիներէն վերագրաւուե-
ցաւ 30ին:

Յունիսը կը վերջանայ հանապազ-
օրեայ նոր ուժեղացումով: Ներքեւ
նոր յարձակումների ակներև
ազդանշաններն են: վէրտէնի «պա-
շարմա» կը շարունակուի: Ներկայ
ամսի 21ին 6րդ ամիսը պիտի մանէ.
ըսել է թէ կամայ կերթայ...

Այժմ դառնանք այլուր:

Յունիս 1ին, գերմանական պար-
տութիւն Հիւսիսային ծովին մէջ:

2ին, պաշարման վիճակի յայտա-
բարութիւն Սալոնիկի մէջ:

5ին, Ռուսերի առաջին յաղթա-
նակը Կալիցիի մէջ:

6ին, նաւաբեկութիւն և Լորտֆիչ-
նէրի մահը:

8ին, Լուցիի զրաւումը Ռուսերէն:

9ին, ռուսական նոր յաջողութիւն.
ներ Սաւրիացիներին վրայ:

11ին, Ռուսերը կիմացնեն որ
108.000 զերի բռնած են:

13ին, Գերմաններին իրրել գէմ
յարձակման անօդուտ փորձը:

14ին, Դաշնակիցների տնտեսա-
կան խորհրդամոզով փարիզի մէջ:

18ին, Չէրնովիցի զրաւումը Ռու-
սերէն:

24ին, Յունաստանի թագաւորը
խելքի կը բերուի:

25ին, Քիմրոյիւնկի զրաւումը Ռու-
սերէն: (Գերիներ թիւը կանցնի
198.000ը):

26ին, Ալաճիօի և այլ կորուսած
գիրքերի վերագրաւումը Խալապի-
ներէն:

27ին և յաջորդ օր, իրենց յառա-
ջացումի շարունակութիւնը:

28ին, Հէնտէնպուրկի անյաջող
յարձակումը Ռիկաի վրայ:

29ին, ռուսական նոր յաղթանակ
հարաւային ճակատին վրայ. 10.514
զերի:

30ին, Թիոմոնի վերագրաւումը
ֆրանսական զինուորներէն:

Այս եղելութիւններին վրայ աւել-
ցնենք Արաբների ապստամբութիւ-
նը Թիւրքերի դէմ. Գաւլսիւհի, Գրէվի
և Միւլհէյմ սիւր-լը-Ռէնի
ռմարկոմումը վրէժի համար. պա-
շարման աւելի խիստ սեղմումը իւ-
րաքանչիւր օր. հանրապետականնե-
րի կողմէն Միացեալ Նահանգների
նախագահական թեկնածու կը նշա-
նակուի Հիւզը՝ վիլսոնի դէմ. զին-
ւորական պատերազմական վիճակ
վաշինկթոնի և Մէկսիքաի միջև.
կատաղի հրաձգութիւն անգլիական
ամրոց ճակատին վրայ: Եւ պիտի
տեսնենք որ 1916 յունիսը, պատե-
րազմի 23րդ ամիսը, եղած է իսկա-
պէս պատերազմի ամիս մը իր սկզբ-
էն մինչև վերջը:

Գէպքերի ընթացքը կարագանայ:

ՊՍԵՐԱՉՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսացիները Սոմ գետի թէ՛
հիւսիսային և թէ՛ մանաւանդ հա-
րաւային ափին վրայ հետզհետէ կը
յառաջանան: Գերմաններն ոչ միայն
երկրորդ գիծերն առած են, այլ և
տեղ տեղ երրորդ գիծերն ալ
հարուածել սկսած են: Հինգ օրի
մէջ (յուլիս 1-5) այնչափ յառաջդի-
մութիւն ունեցան որչափ Գերմաննե-
րը մօտիկ 5 ամիս է որ իրենց ահա-
գին զոհողութիւններով մէկտեղ դեռ
չեն ունեցած վէրտէնի առջև: Քը-
սանէն աւելի դիւզեր գրաւեցին, ա-
ռին բազմաթիւ թնդանթներ, միդ-
րայէօններ, ռազմամթերք և այլն:
Պաշտօնական զեկոյցին համեմատ,
մինչև յուլիս 5 ողջանդամ զերի բըռ-
նուած գերման զօրքերի թիւը 9,500ի
կը հասնէր և հետզհետէ նոյնը կը
շարունակուի:

Ֆրանսացիներ իրենց յաղթական
յառաջխաղացումէն յետոյ մի քանի
օր հանդիստ ըրին թէ իրենց ար-
դէն զրաւած տեղերը զօրացնելու և
թէ՛ Միջլիացիներին միջոց տալու
համար որ ասոնք ալ բաւական յա-
ռաջանալով կարենան ֆրանսական
զօրաբանակին հետ միանալ. մանա-
ւանդ որ այդ օրերը սաստիկ տեղա-
ցող անձրևներն ու ցեխը կը դժուա-
րացնէին զօրծողութիւնները: Չնա-
յելով այդ դժուարութիւններին, զօ-
րավար Հայկի հոժկու զօրքերն ալ
կրցան բաւական յառաջանալ Գեր-
մաններին կատաղի դիմադրութեան
հակառակ, բազմաթիւ գերիներ բըռ-
նելով: Այժմ ֆրանսացիները վերջա-
կաւ են իրենց յառաջխաղացում և
մօտեցած են Բէռոն բերդաքաղա-
քին որմէ 1/2 ժամի չափ միայն հե-
ռու կը գտնուին և ուր ամրացած
են Գերմանները:

Շամբայի և Արկօնի մէջ ալ յա-
ռաջացումներ ունեցան Ֆրանսացի-
ները, յարձակելով Գերմանների
զրաւած գիծերին վրայ: վէրտէնի
առջև կացութիւնը գրէթէ անփո-
փոխ կը մնայ. թնդանթաձգութիւն-
ները անդադար կը շարունակուին
երկու կողմէ. յառաջանալու համար
Գերմանների կրած ահագին զոհո-
ղութիւնները ապարդիւն կը մնան
Ֆրանսացիներին անպարտելի դիմա-
դրութեան առջև:

Ռուսեր առին Տըլադին քաղաքը
որով կրնան կտրել Կալիցիայի և Հոն-
գարիայի միջև հաղորդակցութիւն-
ները:

Ռիկաի առջև ալ Ռուսերը յաղ-
թական գիրք մը կը ստանան: Հին-
տէնպուրկ յետ մղուած է իր երկ-
րորդ գծի վրայ, Նարոչ լճին քով:
Աւելի դէպի հարաւ, Պարանովիչի
քաղաքը որ երկաթուղիների հան-
գոյց մ'է և առաջնակարգ կարևո-
րութիւն ունի Գերմաններին համար
որոնք կը ջանան զայն իրենց ձեռ-
քը պահել, գրէթէ բոլորովին չըջա-
պատուած է այժմ Ռուսերէն և իր
անկումը մօտալուտ կերի:

Սգիրի և Սգրիստի միջև, յուլիս
4էն մինչև 7, Ռուսերը մօտաւոր
հաշուով զերի բռնած են 300 սպայ
և 12.000 ողջանդամ զօրք. նաև առած
են 45 թնդանթ, 45 իշակ միդրայէօք,
մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք
և ուտեստ. այնպէս որ զօրավար
Պրուսիլով ուժգին հարուածով մը
ջանջախած է այդտեղ զօրավար
Լինսին մէջի դիմադրութիւնը:

Խալապիները կամայ կամայ բայց
կանոնաւորապէս կը յառաջանան և
Աւստրիացիներին վերջերս մեծ ու-
ժով և ահագին պատրաստութեամբ
յարձակելով զրաւած տեղերի մեծ
մասը յետ առնել յաջողած են ար-
դէն:

Ֆրանսացի օդանաւորդներ յուլիս
4ին ուժեղացան Պուլկարիայի մայ-
րաքաղաք Սոֆիայի զինուորական շէն-
քերը, մեծ ֆլամանք պատճառելով:
Օդանաւը մէկ հատ էր որ Սալոնիկէն
Սոֆիա դնացած էր 2 ժամ և մէկ
քառորդէն և մինչև ուժեղացած
գործողութիւնը կատարելն ու ան-
վտանգ Սալոնիկ վերադառնալը տե-
ւած էր գրէթէ 5 1/2 ժամ միայն:

Սիւրիի լրագիրներէն կը տեղեկա-
նանք որ Գերմանիայի զանազան քա-
ղաքներին մէջ կառավարութեան գէմ
դժգոհութեան պատճառով մեծ խռո-
վութիւններ ծագած են որոնք հա-
ղարտեցնելու համար զինուորական
ոյժ գործածել հարկ եղած է:

ՉԱՆԱՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ
Տ. Լյուս Ճօրճ Անգլիայի պատե-
րազմական նախարար Նշանակուած
է հանգուցեալ Լորտ Բիշէրի տեղ:
Իրեն օգնական նշանակուած է Լորտ
Տէրպի:
Սըր Էտուարտ Կրէյ կոմսութեան
տիտղոս ստացած է և այսուհետեւ
աթոռ պիտի ունենայ Լորտերի Ժո-
զովին մէջ:
Պատերազմական նոր նախարարը,
Լյուս Ճօրճ, Պարաններին մէջ ազ-
դու կերպով զօրծունէութեան հա-
մակիրներէն է:

ՆՈՐ ՍՏԱՅՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

La Revue des «Amities Franco-Etran-
gères». Organe mensuel de l'Association
«Les Amities Franco-Etrangères». Ré-
daction et administration, 14, Place
Dauphine, Paris. Prix. le numéro: 1 fr.
(Ստացած ենք երրորդ տարիի
4րդ թիւը (մայիս յունիս 1916), որ
կը պարունակէ, ի միջի այլոց, ապ-
րիլ 9ին Սորպոնի սրահին մէջ Հա-
յաստանի ի պատիւ կատարուած մեծ
ցոյցին նկարագրութիւնը, ճառերը,
արտասանուած հայերէն բանաստեղ-
ծութիւնների ֆրանսերէն թարգ-
մանութիւնները և այլն:
Ստանալու համար դիմել վերոյի-
շեալ հասցէին):

René Pinon. — La suppression des
Arméniens. Méthode allemande — tra-
vail ture. Paris. 1916. Librairie Aca-
démique Perrin & Cie. 35, Quai des
Grands-Augustins.
(6րդ տպագրութեան արժանա-
ցած L'Europe et l'Empire Ottoman-ը-
շանաւոր գրքի հեղինակին այս տե-
ղեկագրութիւնը Հայերի ջարդերին
և անոնց պատասխանատուների մա-
սին, որ նախապէս հրատարակուած
լինելով Revue des Deux-Mondesի մէջ
ընթերցողների մեծ հետաքրքրու-
թիւնը գրաւած էր, այժմ առան-
ձին գրքայիւ մը հրատարակուած է
և 1 ֆրանկի կը ծախուի վերոյիշեալ
գրաւաճառանոցը (Librairie Académi-
que):

ՆՍՄԱԿԱՏՈՒԹ

Նիս, Ֆիլանդանդ. Լ. Կ. — Դիմե-
ցէք անոնց որոնք, իբրեւ «պատ-
ւիրակ Ֆրանսիայի Հայ կամաւորնե-
րին», զրաւ հանգանակած են ձեզ
համար:

Doumergue L'Arménie գիրքը մեզ
ապսպրողներին. — Այդ գրքի Մար-
սելի մթերքը այս օրեր բոլորովին
սպառած լինելով, երբ նորէն կըս-
տանանք, անմիջապէս կը գրկուին
ձեր ուզածին չափ օրինակներ:
ՏԵՄԵՆ — ՍԵՐԱԿԻՐ
Մ ՓԱՌՓՈՒԹԱԼԵԱՆ
ՄԱՐՍԵՅԼ
Հայերէն Տպարան Մ. Փոքրոյ Լեանի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi